

Natura 2000 handleplan 2016-2021

Busemarken Mose og Råby Sø

Natura 2000-område nr. 183

Habitatområde nr. H192

Titel: Natura 2000 handleplan 2016 – 2021. Busemarke Mose og Råby Sø. Natura 2000-område nr. 183. Habitatområde nr. H192

Udgiver: Vordingborg Kommune

År: 2017

Forsidefoto: Busemarke Mose set mod sydvest. Vordingborg Kommune.

Øvrige fotos: Vordingborg kommune

Kort: © Kort og Matrikelstyrelsen / KMS COWI

Må citeres med kildeangivelse.

Indholdsfortegnelse

Resumé	3
Baggrund	4
Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan	6
Behov for indsatser	8
Indsatser fordelt på aktør	8
Prioritering af den forventede indsats	8
Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse.....	10
Bilag 1: Indsatsprogram	11
Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag	12
Bilag 3: Kortbilag.....	14

Resumé

Handleplanen for habitatområde H192 beskriver den indsats, der skal igangsættes i Natura 2000-området inden udgangen af 2021.

Målet er at beskytte den særlige lavbunds natur i området med væsentlige forekomster af naturtyper som rigkær og avneknippemose.

I Busemarke Mose og Råby Sø-området er der særligt fokus på den nationalt truede naturtype rigkær samt avneknippemose, som begge fortsat forekommer på et betragteligt areal. Området indeholder et potentiale til udvidelse af begge naturtypers areal.

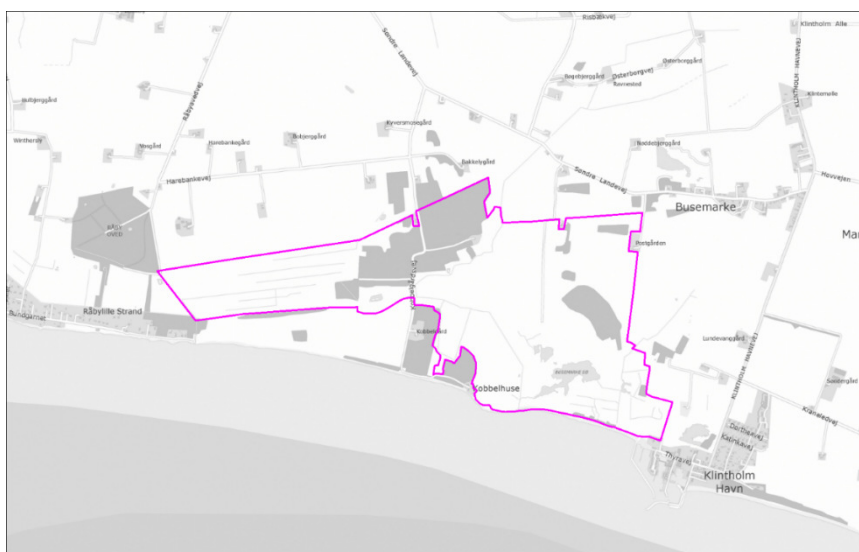
Det overordnede mål for Natura 2000-område 183 er:

- At optimere hydrologi og arealdrift i Busemarke Mose med det formål at øge arealet af mosenaturtyperne, der er karakteristiske for området, især avneknippemose og den nationalt truede naturtype rigkær.
- At Råby Sø-området gendannes som natur med vægt på udvikling af habitatnatur.
- At områdets økologiske sammenhæng og robusthed (dets økologiske integritet) som helhed sikres ved: en hensigtsmæssig drift og hydrologi, lav næringsstofbelastning og gode etablerings- og spredningsmuligheder for arterne.

Naturtypen avneknippemose kan prioriteres arealmæssigt på bekostning af nyetableret ellesump, som er groet ind i avneknippemosen.

Gamle og veludviklede forekomster af ellesump i Bekkasinmosen skal bevares.

I de eksisterende rigkærspartier prioriteres afgræsning med henblik på at skabe optimale levebetingelser for lavtvoksende, artsrige plantesamfund. Der skal dog samtidig være områder med høje stauder som kærstar af hensyn til sumpvindel-snegl. Indsatsen udføres af lodsejere i området og gennemføres i videst muligt omfang gennem frivillige aftaler. Der findes blandt andet en række tilskudsordninger, som kan søges gennem Landbrugs- og Fiskeristyrelsen (Tidl. NaturErhvervstyrelsen).

Baggrund

Miljøstyrelsen (Tidl. Styrelsen for vand og naturforvaltning - SVANA) har udarbejdet Natura 2000-planer for de 252 udpegede beskyttelsesområder, som indgår i den danske del af det europæiske Natura 2000-netværk. Planerne beskriver målene for det enkelte beskyttelsesområde og fastlægger de indsatser, der skal ske inden for planperioden 2016–2021. Natura 2000-planerne kan ses på Miljøstyrelsens [hjemmeside](#)

Ud fra Natura 2000-planerne har kommunerne udarbejdet kommunale handleplaner, som skal medvirke til at gennemføre Natura 2000-planerne for de enkelte områder. Denne handleplan er udarbejdet af Vordingborg Kommune på grundlag af Natura 2000-plan for Busemarke Mose og Råby Sø, nr. 183.

Hver kommune er ansvarlig for de dele af handleplanen, der vedrører kommunens geografiske område på land og kystnære områder. Planlægningen for de skovbevoksede, fredskovspligtige arealer varetages dog af Miljøstyrelsen og gennemføres hvert 12. år. Skovhandleplaner 2010-21 gælder således fortsat. Kommunerne og Miljøstyrelsen er hver især ansvarlige for, at handleplanerne gennemføres inden udgangen af år 2021.

Offentlige lodsejere, som ejer arealer i Natura 2000-område, kan vælge at gennemføre Natura 2000-planen direkte i egne drifts- og plejeplaner. Naturstyrelsen ejer ikke arealer i Natura 2000-område nr. 183.

Den lovgivningsmæssige baggrund for handleplanerne findes i miljømålsloven (lovbekendtgørelse nr. 119 af 26. januar 2017), bekendtgørelse om kommunalbestyrelsernes Natura 2000-handleplaner (bekendtgørelse nr. 944 af 27. juni 2016) og bekendtgørelse om tilvejebringelse af Natura 2000-skovplanlægning (bekendtgørelse nr. 946 af 27. juni 2016).

Den kommunale handleplan skal ifølge lovgivningen indeholde:

- En prioritering af kommunalbestyrelsens forventede forvaltningsindsats i planperioden på baggrund af en opgørelse af behovet for konkrete forvaltningstiltag
- De forventede initiativer, som kommunalbestyrelsen vil tage for at gennemføre Natura 2000-planen, herunder en plan for interessentinddragelse.
- En oversigt over fordelingen af indsatsen mellem kommunale myndigheder, Miljø- og Fødevareministeriet og offentlige lodsejere.
- En redegørelse for gennemførelsen af handleplanen for den forudgående 6 års periode, der gør det muligt at vurdere, i hvilket omfang Natura 2000-planen for den forudgående periode er gennemført.

Handleplanen skal være så konkret, at dens gennemførelse kan vurderes. Dog må handleplanen ikke foregribe det præcise indhold af de aftaler eller afgørelser, der træffes i forhold til den enkelte lodsejer i forbindelse med gennemførelsen af handleplanen. De kommunale handleplaner skal i samspil med vandplanlægningen realisere Natura 2000-planen, for så vidt angår vandbehov for de naturtyper, som er direkte afhængige af et vandøkosystem. Natura 2000-planens mål om forbedret vandkvalitet i større søer, vandløb, fjorde og kystvande realiseres gennem indsatsen i vandplanlægningen, og skal ikke indgå i de kommunale Natura 2000-handleplaner.

Den kommunale Natura 2000-handleplan er som udgangspunkt omfattet af krav om miljøvurdering i henhold til lov om miljøvurdering af planer og programmer (lovbekendtgørelse nr. 1533 af 10. dec. 2015). For samtlige statslige Natura 2000-planer er der foretaget en strategisk miljøvurdering. Handleplanerne har et indhold, der ikke adskiller sig fra de oplysninger, som allerede er givet i de miljøvurderede Natura 2000-planer. Da handleplanen ikke sætter nye rammer for fremtidige anlægstilladelser eller yderligere vil kunne påvirke internationalt udpegede naturbeskyttelsesområder væsentligt, er det kommunens vurdering, at der ikke er behov for en fornyet miljøvurdering.

Planten Hvas Avneknippe, der lægger navn til en af naturtyperne i Busemarken Mose: Avneknippemose.

Tre karakter-plantearter fra de store rigkær i Busemarken Mose:
Øverst. Smalbladet kæruld. Nederst til venstre: Kødfarvet gøgeurt. Nederst til højre: Sump-hullæbe.

Redegørelse for gennemførelse af seneste handleplan

De kommunale handleplaner for første planperiode har været gældende siden udgangen af 2012. Kommunen har i den mellemliggende perioden arbejdet for at gennemføre den indsats, der blev beskrevet i Natura 2000-handleplanen for planperioden 2010-2015.

Nedenstående tabeller viser en oversigt over de kommunalt realiserede, påbegyndte og planlagte projekter inden for Natura 2000-området.

Tabel 1. Følgende projekter er finansieret via Vordingborg Kommunes egne midler eller DUT-midler:

Vordingborg Kommune	Indsats	Privatejet
	Rydning af uønsket opvækst (1-3 hektar)	2 hektar realiseret
	Udvidelse af rigkær (5-10 hektar)	6 hektar
	Græsning eller høslet (19-21 hektar)	2,4 hektar rørskeer realiseret 6,0 hektar nyetableret græsning i rigkær. Etablering af spang til kvæg. Indgået 3-årig aftale med kvægholder om udførelse af særlig naturpleje med kvæggræsning og slåning
	Habitatskov uden fredskovspligt (1-3 hektar)	Indsatsen videreføres i 2016-2021
	Facilitering af indsatser via dialog med lodsejer og kvægholder	248 hektar

(Tal) angiver skøn over forventet samlet indsats i hektar i Natura 2000-handleplanen for 2010-2015 for både den private og kommunale indsats. I Natura 2000-handleplanen 2010-2015 var det forudsat at hovedparten af indsatserne skulle ske ved at lodsejere indgik frivillige aftaler med NaturErhvervsstyrelsen.

Tabel 2. Følgende projekter er finansieret gennem landdistriktsmidler og er faciliteret af Vordingborg Kommune:

Vordingborg Kommune	Indsats	Privatejet
	Etablering af naturlige vandstandsforhold (10-20 hektar)	113 hektar for-undersøgelse igangsat. Forundersøgelse afsluttes i 2016.

Der er ikke iværksat Life-projekter inden for Natura 2000-området.

Genskabelse og udvidelse af rigkær ved hjælp af vinter-afbrænding af gammel rørskov efterfulgt af kreaturgræsning. Busemarke Mose, februar 2015.

Behov for indsatser

Natura 2000-planen for Busemarke Mose og Råby sø nr. 183, beskriver de konkrete mål for indsatsen. Indsatsprogrammet kan ses i bilag 1, mens naturtyper og arter på udpegningsgrundlaget fremgår af bilag 2. På baggrund af dette har kommunen vurderet, at der er behov for nedenstående konkrete forvaltningstiltag. Hvor igangsatte indsatser fra handleplanen for planperioden 2010-2015 ikke er gennemført i sin helhed, indgår den udestående indsats i opgørelsen over behovet for konkrete forvaltningstiltag.

Tabel 3. Behov for forvaltningstiltag for naturtyperne

Forventede forvaltningstiltag og metoder		Skøn over behov i hektar		
		Igangværende indsats	Ny indsats	Samlet behov for indsats
Lysåbne naturtyper	Rydning af uønsket opvækst herunder genrydning	2	Op til 1	Op til 3
	Forbedring af hydrologi	113	-	Op til 113
	Græsning eller høslæt	22,6	Op til 18	Op til 40,6
	Bekæmpelse af problemarter	-	Op til 4,2	Op til 4,2
Skovnaturtyper uden fredskovspligt*	Skovnaturtypebevarende drift og pleje	-	Op til 3	Op til 3
Prioriterede naturtyper: rigkær	Sikres hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje	6	Op til 16	Op til 22
Udtagning af kulstofholdig lavbundsjord	Etablering af naturlig hydrologi	-	Op til 75	Op til 75

* Indsatsen videreføres fra sidste planperiode da de vedtagende skovhandleplaner gælder i 12 år, dvs. perioden 2010-2021.

Behov for forvaltningstiltag for arter udover indsatser for naturtyper

Der forventes ikke at være behov for en særlig indsats for den eneste art på udpegningsgrundlaget, Sumpvindel-snegl. Arten forventes tilgodeset såfremt der etableres naturlige vandstandsforhold i Natura 2000-området.

Indsatser fordelt på aktør

Fordeling af opgaver mellem handleplanmyndighed og offentlige lodsejere

Vordingborg Kommune er eneste handleplanmyndighed i Natura 2000-området og der er derfor ikke behov for en fordeling af indsatserne.

Prioritering af den forventede indsats

Natura 2000-planerne 2016-2021 har fokus på:

- Sikring af naturpleje
- Færdiggørelse og sikring af indsats fra planperioden 2010-2015
- Sammenhæng i naturen
- Levesteder for ynglefugle og bekæmpelse af invasive arter.

Prioriteringen af den forventede forvaltningsindsats i planperioden skal ske på baggrund af opgørelsen af behovet for konkrete forvaltningstiltag (se tabel 3). Den nedenstående prioritering vil således afspejle den forventede prioritering af indsatsen i forbindelse med de konkrete forvaltningstiltag.

Principielt:

Vi prioriterer:

- Fremkommelighed i projekterne og dermed frivillighed og inddragelse i forhold til lodsejere
- At handleplanens indsatser vil blive set i sammenhæng med myndighedernes øvrige forvaltningsopgaver
- Synergi med andre indsatser for at opnå de største gevinster med færrest ressourcer. Det gælder både i forhold til vandplanen, fredninger, sikring af biodiversitet, klimaplaner, friluftsliv m.m.

Vi vil løbende igennem planperioden have særligt fokus på:

- At det samlede areal med og tilstanden af rigkær forbedres og øges ved forbedring af de hydrologiske forhold og etablering af en hensigtsmæssig drift og pleje.
- At gennemføre en indsats for udtagning af kulstofholdige lavbundsjord tidligt i planperioden
- Sikre de lysåbne naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje herunder bekæmpelse af problemarter.
- Skabe sammenhæng i naturen i området
- Bekæmpe invasive arter

Kig udover den afvandede Råby sø.

Forventede initiativer og plan for interessentinddragelse

Det er Vordingborg Kommunes hensigt at planlægge og udføre projekterne som vist i tabel 4, og i den forbindelse tager kommunen en række initiativer for at inddrage lodsejere og andre interessenter i projekterne.

Tabel 4 viser kommunens plan for interessentinddragelse, men der kan ske ændringer hvis det ønskes af lodsejerne, eller hvis andre forhold taler for det.

Tabel 4. Forventet plan for interessentinddragelse

Projekt navn	Initiativ	Tidsplan	Kommune
Orientering af Miljørådet	Kommunen orienterer Miljørådet om fremdriften i handleplanen.	Jævnligt i hele planperioden	Vordingborg Kommune
Dialog med lodsejer og kvægholder	Kommunen vil løbende være i dialog med lodsejer og kvægholderne om naturtilstand og plejetiltag i området	Hele planperioden	Vordingborg Kommune
Udtagning af kulstofholdig lavbundsjord	Igangsættelse af for-undersøgelse	Tidligt i planperioden	Vordingborg Kommune
Dialog med borgere	Orientering om Natura 2000-projekter på hjemmeside og i nyhedsbreve samt aktiviteter med naturvejleder	Jævnligt i planperioden	Vordingborg Kommune

Projekterne gennemføres ved frivillige aftaler, og derfor er det i mange tilfælde ikke på nuværende tidspunkt muligt at beskrive hvornår projekterne fysik bliver udført. Kommunen vil i hvert enkelt tilfælde sørge for, at relevante interessenter bliver inddraget.

Rydning af rødæl i rigkær. Busemarke Mose, oktober 2014.

Bilag 1: Indsatsprogram

Indsatsprogram fra Natura 2000-planen for Natura 2000-områder nr. 183:

Opfyldelsen af habitat- og fuglebeskyttelsesdirektivernes krav om gunstig bevaringsstatus for de naturtyper og arter, som direktiverne omfatter, er en opgave, som strækker sig over flere planperioder. Det er derfor nødvendigt at prioritere indsatsen i den enkelte planperiode, således at det sikres, at Danmark efterlever de EU-retlige forpligtelser, og der kan etableres en sammenhæng mellem indsats og tilgængelige virkemidler.

Den nationale prioritering af indsatsen i 2. planperiode sigter på, at den planlagte og igangsatte indsats i 1. planperiode fastholdes og afsluttes, og der tages hånd om særligt truede naturtyper og arter, samt at der påbegyndes en strategisk indsats for langsigtet at sikre den nødvendige pleje af de lysåbne naturarealer.

Indsatsen fra de gældende planer 2010-15 videreføres. Hvis den forudsatte indsats for planperioden 2010-15 ikke er gennemført, når de kommunale handleplaner for 2. planperiode træder i kraft, forudsættes det, at den allerede igangsatte indsats færdiggøres i 2. planperiode, med mindre den udestående indsats vil være i strid med nærværende plan.

Nedenstående retningslinjer for indsatsen er opbygget efter mål- og rammestyringsprincippet, således at den statslige plan fastlægger de krav til indsatsen i planperioden, der er nødvendige for at sikre nationalt besluttede prioriteringer.

Indsats til bedring af vandkvaliteten i overflade- og grundvand gennemføres som led i vandplanlægningen, ligesom reduktion af kvælstofdeposition sker gennem husdyrgodkendelsesloven og generelle tiltag til at mindske luftforureningen, og er således ikke en del af Natura 2000-planens indsatsprogram.

Retningslinjerne er opdelt i generelle retningslinjer, der gælder for alle områder og specifikke retningslinjer for det enkelte Natura 2000-område. Til gennemførelse af planerne stiller staten en række virkemidler til rådighed, ligesom det forudsættes, at kommunerne i mindre omfang bidrager økonomisk.

Områdets fredskovpligtige skovnaturtyper er omfattet af retningslinjer i Natura 2000-planen 2010-15 og videreføres i denne plan.

Generelle retningslinjer

- Myndighederne tager i deres administration af lovgivningen og deres forvaltning udgangspunkt i målsætningen for det enkelte Natura 2000-område og sikrer dermed en grundlæggende beskyttelse af udpegningsgrundlaget.
- Der arbejdes for at sikre de lysåbne terrestriske naturtyper en hensigtsmæssig hydrologi, drift og pleje.
- Der arbejdes for at sikre egnede levesteder for områdets arter.
- Der arbejdes på at opnå størst mulig naturmæssig robusthed og sammenhæng i områdets natur ved at sikre større driftsenheder af lysåbne naturtyper.

- Hydrologiprojekter finansieret via landdistriktsprogrammet, igangsatte Life-projekter og udvidelse/sikring af levesteder fra Natura 2000-planen 2010-15 afsluttes.
- For skovnaturtyper skal sikres en skovnaturtypebevarende drift og pleje. I særlige tilfælde kan permanent ophør af drift (urørt skov) være nødvendig for at opfylde direktivforpligtelsen.
- Indsatser gennemført i 1. planperiode vedligeholdes, f.eks. ved genrydning af arealer, hvor der tidligere har været gennemført en Natura 2000-indsats.

Områdespecifikke retningslinjer

- Der søges udtaget kulstofholdig lavbundsjord i tilknytning til habitatnaturtyperne rigkær og avneknippemose, så der kan skabes større sammenhængende arealer samtidig med, at udtagningen bidrager til at reducere udledningen af CO₂ og til et renere vandmiljø.
- Kommunen og offentlige lodsejere skal være særligt opmærksomme på rigkær, som har en væsentlig forekomst i området, (jf. områdets målsætning) og er i tilbagegang. Det er en fælles opgave for kommuner og offentlige lodsejere at aftale nærmere på hvilke arealer og i hvilke kommuner, den konkrete indsats skal foregå.

Græssende køer med Hvas Avneknippe i forgrunden. Busemarke Mose, september 2013

Bilag 2: Naturtyper og arter på udpegningsgrundlag

Udpegningsgrundlag for Natura 2000-område nr.183 bestående af habitatområde H 192.

Tabel 5. Naturtyper på udpegningsgrundlaget

Naturtype nr.	Naturtype navn	Handleplanmyndighed Vordingborg Kommune (Hektar)	I alt (Hektar)
1330	Strandeng	7,2	7,2
2110	Forklit	0,2	0,2
2160	Havtorneklit	1,8	1,8
3140	Kransnålalgesø	0,2	0,2
6210	Kalkoverdrev	1,1	1,1
7210	Avneknippemose	7,8	7,8
7230	Rigkær	22,8	22,2
91E0	Elle- og askesump	2,9	2,9
I alt (Hektar)		43,4	43,4

Arter på udpegningsgrundlaget.

Sump-vindelsnegl er eneste art på udpegningsgrundlaget.

Tabel 6. Naturtilstand/skovtilstand af kortlagte naturtyper

Naturtype nr.	Naturtype navn	Naturtilstand (Hektar)					I alt (Hektar)
		I	II	III	IV	Ingen tilstand	
1330	Strandeng	0	5,0	2,2	0	0	7,2
2110	Forklit	0	0	0,2	0	0	0,2
2160	Havtorneklit	0	0	1,8	0	0	1,8
3140	Kransnålalgesø	0,2	0	0,	0	0	0,2
6210	Kalkoverdrev	0	0	1,1	0	0	1,1
7210	Avneknippemose	0	7,8	0	0	0	7,8
7230	Rigkær	0	16,8	5,4	0	0	22,2
91E0	Elle- og askesump	0	2,9	0	0	0	2,9
I alt (Hektar)		0,2	32,5	10,7	0	0	43,4

Bilag 3: Kortbilag.

Beliggenheden af Natura 2000-område nr. 183 Busemarke Mose og Råby Sø.

Grønne områder: Kortlagt habitatnatur.

Røde områder: Kortlagt skovnatur uden fredsskovspligtigt.

